

Johann Christian Petersen

Programma, Qvo Rector Academiae Rostochiensis, Johannes Christianus Petersen ... Solennia Funebria, Virginis ... Elisabethæ Johannæ Jörcken, exuviis, a Parentibus Moestissimis Honoratissimisqve Christiano ritu hodie parata, indicit ... Cives Academicos ... invitat

Rostochii: Typis Jo. Jacobi Adleri, [1728?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1794085130>

Druck Freier Zugang

Circa 80 Rostocker Proctorath-Programme, meist
Todesfälle in Rostocker Bürgerlichen Familien betr.
Grösster Theil aus dem vorletzten Jahrhundert.
Alphabetisch geordnet.

Litr. A — H.

Im Juni 1859 aus dem Nachlaß des Graf. Hofrath Piper
zu Güstrow erworben.

(Zuweis aus den Familien v. Klein, v. Kravitz u. a.)

82 Stücke

Mkib Gen

2/3 I-40

Rein.
1833.

F. A. Aepinus, + 1758.

A. Ahrend, + 1730.

Anna Kohl, n. Ampel, + 1709.

Cath. Ampel, vid. Keinpi, + 1725.

Magd. Brand, ux. O. P. Möleri, + 1733.

J. H. Balke, + 1778.

J. H. Becker, + 1774.

P. Becker, + 1753.

J. J. Bentzien, + 1725.

Cath. Marg. Beselin, vid. Jac. Burgmann, + 1721.

Just. Reg. Beselin et Ann. U. Hever, vid.

Ch. M. Steven. Roff, + 1742.

V. J. Beselin, + 1755.

Cath. Bloeksdorff, vid. Viet. Ruffer,

+ 1715.

Cath. Burchard, n. Bourgund, + 1740.

Ch. M. Burchard, + 1742.

Jac. Burgmann, + 1724.

J. H. Burgmann, + 1746.

J. P. Burgmann, + 1775.

J. Carmon, + 1743.

J. H. Carstens, + 1731.

J. F. Celle, + 1729.

P. Ciese, + 1746.

Ann. Cath. Coch, + 1726.

G. Crause, + 1723.

Ch. Crule, + 1748.

J. F. Crüll, + 1757.

J. A. Curtius, + 1740.

J. Ch. Dancwarth, + 1755.

Anna Decker, conj. Meinauni, + 1739.

G. Deharding, + 1747.

Gerst. Jul. Dittmar, ux. J. Carmon.

Ag. Doercks, conj. F. A. Aepini, + 1736.

Ch. Doercks, n. n. Nettelblatt, + 1753.

Marg. Doercks, n. n. Lief, + 1755.

J. A. Duve, + 1728.

Ann. Soph. Eggerdes, ux. G. Ch. Handwigen,

+ 1743.

Math. Joh. Eggerdes, + 1718.

Math. Hinr. Eggerdes, + 1722.

J. L. Engel, + 1758.

H. A. Engelen, + 1734.

H. Ch. Engelen, + 1742.

J. F. Eyllers, + 1749.

Chr. El. Foerster, vid. Ch. R. Holten, + 1734.

Cath. Chr. Fischer, vid. A. Willebrand,

+ 1742.

Hel. de Klein, nat. Gerdjen, + 1730.

P. Gerling, + 1778.

H. Goltermann, + 1733.

Ann. El. Groth, vid. Krauel, +1739.

Alb. Fleins, +1733.

Matth. Ben. Hering, +1750.

G. Herkepaus, +1745.

Cath. Mar. Eyler, geb. Kullen, +1756.

Ann. Soph. Holsten, conj. J. D. Spalding, +1740.

El. Kopp, m. Crull, +1766.

Ann. Hedro. Korn, conj. V. J. Besselin, +1730.

El. J. Jörck, +1728.

Joh. Joach. Jörck, +1729.

P. Chr. Kämpfer, +1755.

Joh. de Klein, +1732.

Wend. Kleinschmidt, vid. J. J. Besselin,
+1726.

Ann. Marg. Knefbeck, conj. H. Golden-
mann, +1738.

A. L. Knefbeck, m. Hoppen, +1747.

D. H. Koepcken, +1731.

G. W. Koepcken, +1732.

F. E. Kohl, +1738.

Anna Kortholt, vid. J. Lindemanni,
+1743.

A. J. v. Krackevitz, +1732.

J. Krauel, +1750.

68.

PROGRAMMA,

QVO

RECTOR ACADEMIÆ ROSTOCHIENSIS,
JOHANNES CHRISTIANUS
PETERSEN,

J. U. D. & Cod. Prof. Publ. Ord.

SOLENNIA FUNEBRIA,
VIRGINIS

PRÆ-NOBILISSIMÆ ATQVE VIRTUTIBUS ANNOS
ET ÆTATEM ANTEVERTENTIBUS
FLORENTISSIMÆ,

ELISABETHÆ JOHANNÆ
JÖRCKEN,

exuviis,

â

PARENTIBUS MOESTISSIMIS
HONORATISSIMISQVE

Christiano ritu hodie parata,

indicit,

Utque

Frequenti comitatu perhonorifico
eadem condecorare velint,

CIVES ACADEMICOS O. O. HONORATISSIMOS,
quâ par est humanitate,
rogat & invitat.

R O S T O C H I I,

Typis JO. JACOBI ADLERI, SEREN. PRINC. & ACAD. Typographi.

1728

Liberos, Regum, quos orbis tulit,

vel ipso divino testimonio, 1. Reg. III. 12. sapientissimo, divinâ ex inspiratione, Psalm. CXXVII. 3. pronunciante, hæreditatem Jehovah, fructumque ventris mercedem esse, vel uti Megalander, Lutherus noster in germanicum trans-

tulit: Siehe, Kinder sind eine Gabe des Herrn, und Leibes Frucht ist ein Geschenk, quicunque parentum ritè expendunt firmiterque credunt, non possunt, nisi summa cum animi læpulis ex se suscipiendæ spes, licet non collapsa, haud parùm tamen imminuta fuerit, conjugio ipsorum per aliquot annorum decursum sterili existente. Liberi quippe, quas conjugio DEUS promissas ac impositas voluit, benedictionum omnium potissima pars sunt. Et statim ac homines utriusque sexus produxerat conjunxeratque Creator Optimus Maximus, primam hanc illis impertitus est benedictionem: *Crescite & multiplicamini, & replete terram*, Gen. I. 28. Absit e-
quidem, omnem in universum conjugiorum sterilitatem poenæ habeamus loco: *Inscrutabilia* namque, in hoc etiam, *sunt judicia DEI*, & *impervestigabiles via ejus*, Rom. XI. 33. constat tamen, denegationem prolis aliquando etiam inter divinæ indignationis effectus referri, cum DEUS illam transgressoribus legis suæ ceu poenam comminatus est, uti *Levit. XX. 20.* videndum. Quapropter & Bildadus ille Schuchita, adversus Jobum disputans, quantumlibet falso impietatis eum accusaret, haud malè tamen ratiocinabatur, impio non fore filium, nec nepotem in populo ejus, *Job. XIX. 19.* Et negari haud potest, liberorum largitionem non generalis duntaxat, toti humano generi in pro-
toplastis tributæ, benedictionis divinæ fructum esse, sed speciali quoque seu singulari bonitati divinæ adscribi debere. Inter alios quippe gratiæ divinæ, quam prædicant ac laudidus efferunt, effectus, liberorum
referunt.

referunt donationem *Psalmi LXII. 7. & CXIII. 9.* Insuperque *Psalms CXXIX.* beatitudinem viri timentis DEUM & in viis ejus ambulantis decantans, inter alia illi & hoc promittit: *Uxor tua erit sicut vitis fructifera in lateribus domus tue: filii tui sicut plantæ olearum, circumcircamensæ tuæ.* Quæ cum ita sint, ecquis adeo perfrictæ frontis fuerit, ut summam, quæ in terrenis quidem eis obtingere possit, & incredibilem lætitiæ voluptatem, ex liberorum incolumitate rebusque secundis, Parentes percipere, inficias ire ausit. Næ, eum à Naturâ Parentibus erga liberos inditæ *σοφίας* inexpertum prorsus & ignarum vivere, oporteret? Certè, cum DEUS suam erga pios benevolentiam &, ut ita dicam, affectum declarare nobis in Pandectis sacris voluit, non majorem invenit, non teneriorem, svavioremve, quam qui parentum in liberos est, amorem, quem sibi tribueret ipsi. Alia ut silentio prætereamus loca, notabilis succurrit comparatio Davidica, *Psal. CIII. 13.* *Sicuti Pater miseretur liberorum suorum, ita miseretur DEUS diligentium ipsum.* Quorum verborum emphasin vix capiunt, nec quantum iis insit dulcedinis, quantumque solatii cordibus afferant, intelligunt, qui non experti sunt ipsi, qui quantusque sit parentum erga liberos affectus.

Quantum voluptatis autem, quantum deliciarum ex liberis capient percipiantque Parentes, tantum afflictionum, tantum doloris tristitiæque ex eorundem obitu illos sentire, conjectu facillimum est, ut utranam pars alteram superet? haud facile liceat definire. De Timanthe, pictore quondam artificiosissimo percelebrique, relatum legimus, eum, cum Iphigeniæ, Agamemnonis filiæ, immolationem penicillo descripturus esset, Virgine mox neci dandâ altari jam adstante, quæ præsentibus erant, necessariorum vultus perquam moestos pinxisse, ut omnem in iis tristitiæ imaginem repræsentasse videretur. At Patris vultum, ut ejus tristitiæm digne satis exprimere posset, veritum, sine done nigra velasse, causamque facti hujus rogantibus respondisse, quod fieri haud possit, ut parentum tali in casu moeror depingeretur, qui suo cujuslibet animo potius experientiæque propriæ dijudicandus relinqui debeat. Tantum æstimavit ille, quem ex obitu liberorum Parentes concipiunt, dolorem, eoque probavit exemplo, non filiorum duntaxat, sed filiarum quoque funera Parentes summo prosequi luctu. Temeritatis enim eos arbitramur arguendos, inque divinam benignitatem injurios, qui prolem sibi vel masculini, vel fœminini sexus præoptant, & vel hujus, vel istius abitum ægrè magis ferunt, Cœli providentia rerumque suarum gubernatione non contenti. Sunt filii quidem familiarum fulcra, nominisque gentilitiū propagatores; ast inest filiabus etiam, quo delectare Parentes ac iis prodesse queunt. Verè Euripides, me quidem iudice, scripsit:

*Patri nihil suavius esse
Seni filiâ: masculos quidem majores
Animos: aptos verò minui ad blanditias.*

Quamobrem, si æqua rem lance pendere volumus, rectissime, nullo servato sexus discrimine, Seneca, egregius ille Gentiles inter

A 2

Philo.

Philosophos morum formator, nullum non acerbum funus esse, quod parens sequitur, pronunciavit.

At inquires, si tantum, ut ante diximus, Coeli donum liberi sunt, qui ergo sit, quod DEUS eosdem tam subito sæpe citòque piis etiam Parentibus, eripit morteque ad se revocat, in afflictionem eorum, dolorem atque moestitiam? Nam non dare, melius, quam data revocare, rationi videri potest. Sed quisquis talia nobis objicere non dubitas, cogites, velimus, Paulinum illud: *Quis cognovit mentem Domini? aut quis consiliarius ejus fuit?* Rom. XI. 34. Nimis profecto temeritatis ducendum est, talia de consiliis divinis dubia formare, quæ mirari, convenit, rimari autem atque scrutari non licet. Id unicum nobis sufficiat, divinam bonitatem, non tam ad terrenam hanc, quam coelestem vitam, homines nasci velle. Cum igitur supremus vitæ necisque nostræ Dominus & Arbiter sit, pro infinitâ suâ sapientiâ, alios quidem tardius, citius alios hinc evocat, & juxta velle suum agit cum exercitu coelorum, & habitatoribus terræ: nec est, qui inhibeat manus ejus, & dicat ipsi: quid facis? Dan. IV. 32. Est equidem longævitas singulare coeleste donum; verum & brevitate hujus vitæ, à parte piorum, non minus gratiæ divinæ, si visum ita eidem fuerit, documentum esse, condocet Lib. Sapient. IV. 7. 10. - 15. ubi de festinatâ Justorum morte Auctor ejus sic commentatur: *Justus si festinaverit mori, in requie erit. Beneplacens DEO qui factus, dilectus est; & vivens inter peccatores translatus est. Raptus est, ne malitia immutaret intelligentiam ejus, aut dolus deciperet animam ejus. Perfectus factus brevi, implevit tempora longa. Placens enim erat Domino anima ipsius: propterea festinavit è medio malitiæ.* Id quod nobis satis esse debet, rem nostram omnem sapientissimæ committentibus gubernationi divinæ.

Atque hæc cur hætenus præfati simus, CIVES ACADEMICI HONORATISSIMI! vel me tacente, haud difficulter conjicietis. Occasionem enim iisdem, quod Christiano ritu solenniter hodiè ducendum, adque cujus honorificum comitatum invitandi Vos estis, funus dedit, in quo prædictorum exemplum, velut ex dicendis constabit, cernere datur luculentissimum. Nostis siquidem, apparatus id esse Virgini lectissimæ, profapiâ non magis ac propriis, annos antevententibus, virtutibus coruscæ, Præ-Nobilissimæ ELISABETHÆ JOHANNÆ JÖRCKEN, quam ceu singularem divinæ benedictionis fructum Parentes nascentem excepere, à vivente non proletariæ lætitiæ sensu affecti sunt, & in moriente, quod non levem, ut spero confidoque, consolationem ipsis afferre possit, invenerunt. Quæ antequam dilucidius exponantur, ortum Beatæ, ceu vitarum descriptiones postulant, indicaturi sumus, quem debuit Parentibus Avisque meritorum in publicam rem atque virtutum laudibus & olim celebratis & hodieque celebrandis. Genitorem quippe venerata est Virum Præ-Nobiliss. Consultiss. Ampliss. ac Prudentiss. DN. JOHANNEM JOACHIMUM JÖRCKIUM, J. V. D. fulgidissimum, de publica Rostochiensium re longè optimè meritum Consulem ac Syndicum, indiesque merentem. Genitricem verò Matronam Præ-Nobiliss. omniumque sexum muliebre ornamentum virtutum cumulo splendidissimam, ANNAM CHRISTIANAM BONORDEN. Avum per Patrem

Patrem nacta fuerat Virum Nobilissimum Prudentissimumque, DN. JOHANNEM JÖRCKE, cujus, ceu Senatorii Ordinis Senioris ac Camerarii primi, merita, complures sibi per annos præstita, deprædicat, memoriam ipsius in hodiernum usque diem recolens, vicina nobis inclyta Wismaria, Aviam autem, pietate in DEUM omniumque virtutum muliebrium apparatu Nobilissimam ELSABEN Steffens, Lubecâ, liberâ S. R. J. Republicâ florentissimâ, oriundam. Quibus de conjugibus silentio haud prætereundum videtur, quod, postquam concordia, quæ conjuges inter vigere potest, summâ ætatem transe-gissent, Anno Seculi currentis quinto intra triduum, raro exemplo, unâ placidè defuncti sint, uno eodemque funere simul in dormitorium suum, quod est in æde D. Virginis apud Wismarienses, reconditi, quò, quorum animæ in vitâ conjunctissimæ fuerant, corpora in morte, ne per temporis quidem aliquod spatium, haud separarentur. *Proavus* eadem in linea superiori Beatæ nostræ contigit Vir Nobiliss. ac Præstantiss. Dn. JOACHIMUS JÖRCKE, Primarius Wismariæ Civis, Mercator florentissimus atque Civitatis totius Orator. Qui sibi conjugem adscitam Nostræ *Proaviam* conciliaverat Egregiam plane Foeminam, EMERENTIAM Schumachers, Filiam Viri Nobiliss. ac Prudentiss. Dn. JOACHIMI Schumachers, quem itidem suum, plurium per annorum decursum optimè de se meritum, Senatorem sæpius jam nobis laudata Civitas Wismariensis collaudat. Per Matrem autem piè Defunctæ Avum novimus exstitisse Virum Generosum atque Præstrenuum, Dn. FRANCISCUM CHRISTIANUM BONORDEN, S. Reg. Maj. Daniæ equestri militiæ Majorem, in Comitatu Pinnenbergico pridem jam functum. *Avia* est, Præ-Nobilissima summarumque sexus sui virtutum laude maximè conspicua Matrona, ELISABETHA CATHARINA LÜDERSEN, quam Nobiliss. & Eximius Vir, Dn. ANDREAS LÜDERSEN, Civis Wismariensis Primarius ac præstantissimus inter ejus loci Mercatores procreavit. Quæ superstitum adhuc in numero, quæ Numinis supremi gratia est, existens, defuncto marito priori, in secundo verè secundo conjugio hucusque vixit cum Viro Illustri, Consultiss. & Excellentiss. Dn. FRIDERICO WAGNERO, Jcto Celeberrimo, S. Reg. Maj. Svecicæ, quod Wismariæ floret, Tribunalis Assessore primario, ut & Consistorii Regii Directore Gravissimo. Cui conjugum pari, hæcce scribentes, prosperitatem diuturnam & faustissima quæque precati jam eramus: at ecce! quam ignota nobis sint, quæ agitat in coelis consilia DEUS, quam cogitationes ejus diversæ sint à cogitationibus nostris. Quod enim utrique voveramus, id nunc, in una superstitite uxore Vidua impletum velit infinita DEI bonitas, vovere nos modò oportet. Nam inopinatò tristis heri, de beato quidem, verum Relictis pertristi Excellentissimi WAGNERI obitu certiores nos faciens, nuncius advolabat. Sic afflictis additur afflictio, atque conceptus dolor acuitur nova dolendi materia. Ita Defunctæ Parentes non Filiam solum, verum etiam, non Vitricum, sed Patrem; ita Defunctæ Avia non modò Neptem, sed & Maritum lugere habent. Sed, adsit solatio suo Lugentibus DEUS, aliaque ratione perfectam illis gaudendi materiam suppeditet, quâ luctus in lætitiâ convertatur, toto pectore opto voveoque. Ceterum, ad Nostram ut revertamur:

B

Proavus

Proavus ulterius ejusdem hac ipsa in lineâ sequiori fuit Nobiliss. atque Doctiss. Vir Dn. ULRICUS BONORDEN, Potentiss. Danorum Regis Actuarius fidelissimus, atque Notarius Provincialis Comitatus Pinnebergensis in Stormariæ ditione. *Proavia* verò, gentis nobilitate pariter atque virtutibus egregiis florentissima, MARGARETHA TOBEN, quæ post obitum prioris sui Conjugis, laudati supra Dn. ANDRÆ LÜDERSEN, Generosissimo Chiliarchæ, cui præsidium fortalitii Weixelmundensis propè Vistulam in Pomerellia commissum, nupserat haud infeliciter.

Ex hoc tam nobili meritorumque ac virtutum fulgore splendido virorum pariter ac foeminarum genere descendens Beata nunc ELISABETHA JOHANNA nostra, cum sanguine non nisi congenitum virtutum amorem contrahere potuit, quemadmodum vel à tenerissimis unguiculis inde variis demonstravit documentis luculentissimis. Nascentem eam, Anno MDCCXVI. d. 25. m. Octobris, circa horam 7. matutinam, Rostochium nostrum excepit. Quantum verò eandem bonitatis atque benedictionis divinæ donum æstimaverint Parentes ipsius, quantum gaudii, quantum lætitiæ conceperint illius ex nativitate, mente concipi melius, quam verbis exprimi potest. Per integrum enim octennium jam in conjugio vixerant, sed sine prole, ut spes sobolis suscipiendæ, licet non penitus ablata, haud parum tamen diminuta videretur. Hanc igitur, tardius quidem, at exoptatò venientem, primogenitam suam insigne coelestis erga se favoris atque benignitatis certissimumque testimonium interpretati merito sunt, pro eo gratias summo Numini devotissimas læti promptique habentes. Quod qui, se comprehendere, negaverit, Rachelis ille, *Gen. XXX.* aut Hannæ, *1. Sam. I.* evolvat, velim, exemplum. Quis ergo dubitaverit, Beata nostra à Parentibus suis, cum nasceretur, ceu singularem divinæ benedictionis fructum exceptam fuisse?

Sed nec minus gaudii ex illius, quantumvis, ac optaremus, breviori, vitâ hi persensere, ne quâ ratione unquam eodem destituerentur, lapidem moventes omnem, omnem, quanta possibilis est, curam adhibendo. Quandoquidem autem, quantacunque liberorum educationi sollicitudo ac opera impendatur, eam omnem sine divinâ directione ac benedictione vanam frustraneamque fore, non ignorabant: idcirco properandum sibi judicabant, ut, quam à DEO ceu singulare donum acceperant, DEO rursus offerrent ac consecrarent. Altero proinde à nativitate die, dicti mensis vicesimo septimo, lavacro Baptismi sacrosancti precibusque solennibus Datori ejus eam reddiderunt, ministerio commodante suo Viro summè Rev. JOH. SENSTIO, S. S. Theol. D. ad ædem Marian. Archidiac. & Past. Coenobii ad S. Crucem meritissimo, pie jam defuncto. Ab eo tempore inde, statim ac ætatis teneritudo ferebat, Parentum pro ejus salute bonoque provida cura invigilavit, ut verarum virtutum omnisque boni verus amor animo instillaretur, cum primis autem is sincerâ in DEUM pietate, ac charitate erga proximum non simulatâ imbueretur. Dehinc iis etiam artibus & exercitiis eandem instrui fecerunt, quæ foemineum sexum vel decere, vel ornare, imprimis judicantur. Atque in his omnibus multam gaudendi materiam sunt consequuti, prodentibus se

in Beatâ maturè eximiorum à DEO concessorum donorum indicis. Ita non ætate solum quotannis, sed & boni honestique amore, virtutibus, sapientiâ, prudentiaque crescebat, ut annis cœquales plurimas amplo passu post se relinqueret, & ex primis illis egregiæ indolis acuminibus herbascentis jamjam omnigenarum virtutum segetis futura messis plenissima, augescentibus annis, speranda appareret. Nulla sic ulla dies præterit, quâ non Parentibus optimis voluptatem afferret lætitiâque majorem. Nihil hîc adulationi damus, sed propitiâ contestanteque veritate, testari ea possumus. Et quotquot Defunctam viderunt, exque conversatione cum illâ paulum propiori aut frequentiori cognoverunt, idem, scio, nobiscum affirmaturos esse. Contigerat enim illi, ut venustatem elegantiasque virgineas non commemoremus, ea morum svavitas, in colloquendo humanitas atque modestia, in agendo alacritas, ut omnium in se oculos converteret, singulorum se animis commendaret, cunctis se redderet amabilem. Atque ad singularem hanc virtutum laudem eo felicius assurgere poterat, quod illi præter fidelem atque curatam institutionem, domi quotidie absolutum foeminearum virtutum exemplum in Matre intueri liceret, quod imitari & exprimere ausu per quam laudabili nitebatur. Cum primis, ut ne gratiâ divinâ indignam sese redderet eaque excideret, magna sollicitudine, quantum communis, mortalibus cunctis ingenua, & in renatis quoque superstes, imbecillitas permittebat, cavit, pietati erga supremum Numen non infucata studens. Quo affectu Verbo illius magnopere delectata est, lectioni ejus non superficiali, sed attentæ, quò in succum illud & sanguinem, ceu dicitur, converteret, quotidie vacans. Ex quo factum, ut multa sibi Scripturæ dicta, ad varios in humana vita casus applicanda, notissima &, ut ita dicam, familiaria reddiderit, non neglectis aliis orationum precumque formulis & Ecclesiasticis hymnis. Magis, quam isthac ab ætate, vanitatibus seculi plerumque dedita, sperari poterat, conformationem cum mundo fugere, juxta Paulinum, *Rom. XII. 2.* monitum, studuit, amorem mundi, & in mundo quæ sunt, concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum, & fastum vitæ, quod sanctus in eâ Spiritus gratiâ suâ operabatur, averfata. Erga homines quoque talem se gerere allaboravit, ut laudari, non reprehendi mereretur. Parentes suos filiali veneratione colebat, obsequiosam & morigeram semper illis se præbens. Superstitem unicam Sororem natu minorem, lectissimam maternarumque virtutum æmulam, SOPHIAM MARGARETHAM, amore tenerrimo complectebatur, illius suæ propriæ præferens curam. In egenos & miserabiles personas singulari commiserationis atque misericordiæ ferebatur affectu, quorum nullum sine eleemosynæ largitione donisve, pro cujuslibet conditione, dimitti, patiebatur unquam. Rerum domesticarum adeò non negligens erat, ut potius, nativò quodam impulsu ducta, iisdem gerendis maturè se dederit assuefeceritque, tam felici successu, ut in multis eam, in hac ineunte adolescentia, promptitudinem sibi jam comparasset, quæ curis negotiisque maternis subsidio venire, Genitricemque dulcissimam onere rei familiaris expediundæ quodammodo sublevare posset. Paucis ut multa dicam, sic vivere studuit, quò

DEO bonisque placeret, displiceret non nisi malis. Ut adeo nullum relictum nobis dubium sit, si supervixisset, eam Parentum omniumque bonorum conceptam spem, in his reliquisque, quas in eâ eminare vidimus, virtutibus non exæquaturam tantum, sed superaturam fuisse. Quapropter nemo negabit, id quod alterum erat, quod in Beata diximus conspicuum fuisse, Parentes ejus à vivente non proletariæ lætitiæ sensu affectos fuisse.

Postremum denique, nimirum in moriente quoque eosdem invenire potuisse, quod non levem ipsis afferre consolationem, queat, condocabit illius, quam modo referemus, exitus ex hac vitâ Historia. Lecto varioli Sororem ejus natu minorem, paulo ante laudatam, affixerant, cujus, ut bene haberet ac convalesceret, curam adeo sollicitam egerat, ut vix ejusdem à lateribus potuerit dimoveri, quod ex eo sibi met ipsi periculum immineret, nulla reformidans. Potius divinæ se directioni totam commiserat, utpote, DEum vitæ mortisque hominum & supremum & unicum Dominum esse, non ignara. Secundus illuxerat mensis hujus, in hoc Anno ultimi, dies, cum lethiferus eam morbus invaderet, tantâ quidem vehementiâ, ut elapso sextiduo vitæ imposuerit finem. De quo cum plenior nobis relationem exhibuerit Medicus Experientissimus, cujus operâ consiliisque decumbens fruebatur, Vir Præ-Nobiliss. & Excellentiss. DN. CHRISTOPH. MART. BURCHARDUS, Med. D. atque P. P. O. Celeberrimus, ut & Poliater Dexterrimus, Dn. Collega, Fautor ac Amicus noster conjunctissimus, ejus ipsius verba heic integra inferemus. Sic enim scripsit ille: *Quem Virgo, quondam Ornatissima, & admodum liberalis, morbum nuper experta est funestum, notissimus ille juvenutis hostis est, & pulchritudinis pestis, quem Parentes timent, & potissimum elegantioris sexus personæ fugiunt & aversantur. Variolas puto, dirum morbi genus, quod integras familias depopulatur, Optimatibus præsertim, ac Ditioribus, terribile. Nam quorum Vitæ parcat, sæpe ipsa morte gravius mulctat, aliorum oculis, aliorum venustati insidias struendo; ita ut istis in perpetuis tenebris, ipso tumultu acerbioribus, vivendum sit; his vero ex pristino vultus nitore nil reliquum sit, præter foeda ulcerum vestigia, & tristem deperdiri decoris memoriam. Hoc ipsum itaque contagium, quod filiarum natu minorem vix deseruerat, ad Beatam nostram propagatum, eo truculentius in istam sævit, quo benignius sororem habuerat. Vix biduum enim à primo Febris insultu effluxerat, cum delirium accederet, præcordiorum anxietatibus, terroribus, & perpetuis vigiliis stipatum; augebant metum, irrequietus corporis decubitus, membrorum jactationes, & per vices sollicita floccorum lectio; imprimis lingua arida, & fauces squalida ac nigricantes. Non tamen hæc, quamvis sinistra futuri eventus indicia, nullam relinquebant spem: siquidem graviora Symptomata compesce-re solet insequens variolarum efflorescentia. Sequebatur etiam ista, die quarto, satis copioso proventu, & Mens ad se redire videbatur, imprimis cum lenis Hemorrhagia, ipsa proficiente agrotâ, caput non parum allevaret. Sed inanem hanc spem reddidit prædictorum Symptomatum exacerbatio, eo ipso adhuc die ingravescens, & ad ultimum vitæ halitum perseverans; nisi quod paucis ante obitum horis ultimam Sacerdotis Benedictionem, non sine singulari adstantium commotione, præsentî ac devoto animo exciperet. Nil equidem intactum omisimus, ut malignitati & inflammatoriæ Viscerum dispositioni ob-*

viam

clam iretur; ast atrocitatem morbi non diu sustinuit tenerior corporis Habitus, sed die morbi sexto, ante plenariam Variolarum eruptionem, postquam Vomitu nigricantem humorem, ac tenacissimam pituitam rejecisset, mox placide expiravit.

Quibus equidem corporis morbidi statum causamque mortis proximam edocemur: at quomodo anima Defunctæ interea affecta fuerit, quave ratione ex corporis ergastulo emigrarit, paucis adhuc dispiciemus. Non horrebat eadem mortem, ut isthac in ætate plerumque fieri solet, quin potius eam, ut dudum jam sibi familiarem reddiram, expectasse & in occursum ei parata processisse judicari queat. Edocta videlicet artem bene moriendi, quod nimirum, quandocunque nos eadem seu citò seu tardè aggrediatur, solo Salvatoris nostri merito verâ constantique cordis fiduciâ niti, & per illud solum promissam à DEO credentibus vitam æternam sperare debeamus, huc omnes suas convertebat cogitationes, omnem de eo sermonem instituebat. A primis annis inde matutinis æquæ ac vespertinis precibus & hanc addere oratiunculam consuevit erat: Ach lieber GOTT und HERR! ich lebe, aber ich weiß nicht, wie lange; ich muß sterben, und weiß nicht, wann: Du, mein Himmlischer Vater, weißest es allein &c. Lecto autem mortifero incumbens, quamdiu pleno gaudebat mentis usu, sæpe, quam è Verbo DEI sentiret dulcedinem testabatur, ingeminans subinde Psalmum CXXI. Ich hebe meine Augen auf zu den Bergen, von welchen mir Hülffe kommt, & præcipue postremos ejus versiculos: Der HERR behüte dich für allem Ubel, & quæ sequuntur: Quo voto maximopere delectata visa fuit. Jungebat istis & alias precationum formulas, uti: Hilff, Helfer! hilff aus Angst und Noth! item ex Cantico Ecclesiastico: Schickt GOTT mir ein Creutz zu tragen, dringt herein Angst und Pein: Sollt ich drumb verzagen? Der es schickt, der wird es wenden, er weiß wohl, wie er soll all mein Unglück enden; & quæ his similia plura. Per aliquantum temporis mens quidem non adeo promptè integreque suum præstare officium videbatur, at ecce! cum finis appropinquare videretur, & accersitus Vir Summe Rev. Ampliff. & Excellentiff. Dn. JOH. JOACH. WEIDENERUS, S. S. Theol. D. & P. P. O. Celeberrimus, F. C. tatis suæ Senior, ad D. Virginis ædem Pastor & Rev. Min. Director Graviff. Collega noster, Fautor & Amicus æstumatissimus, varias fundebat statui moribundæ congruas preces, illa, lingua jamjam officium suum negante, manuum complicatione, se & proposita benè percipere & eadem corde apprehendere suæque facere, contestabatur. Cumque laudatus Vir sacerdotali eam benedictione impertiisset, ac morituram DEO commendasset, illa prehensam ejus dextram, gratitudinem suam, quam ore exprimere amplius non valebat, declaratura, modeste osculata fuit, id quod non sine singulari animorum commotione, tam moestissimi Parentes, quam qui aderant utriusque sexus amicorum reliqui, conspexerunt. Nec, eo abeunte præsentibus pro beatâ illius analysi preces ad DEUM fundere destiterunt, donec, comprecantibus uno ore animoque: Ach, HERR! laß deine liebe Engeln, am letzten Ende, die Seele mein in Abrahams Schoos tragen! in brachiis maternis pie placideque obdormivit, animam quidem DEO reddens, at Parentibus, Cognatis &

C

Amicis

Amicis triste sui desiderium relinquens. Contigit hic ejus obitus superiori septimo Decembris die circa horam 7. vespertinam, posteaquam Beata pie laudabiliterque vivendo transegerat annos duodecim, cum unius mensis bisque sex dierum spatio.

Quantum moestissimi doloris tam tristis hicce casus Parentibus Denatæ afferat, prolixis describere nolo, ut cui exprimendo verba non sunt. Durum est, liberos; durius, primogenitam; durissimum, tam diu exoptatam & expetitam prolem amittere; & quod omnia superat durissima, talem eam, quæ pietate, morum integritate, innocentia vitæ, ac effulgente virtutum omnis generis jubare, ita se commendaverat, ut summa cunctis de ea concepta spes esset, oculis, sine restitutionis spe, subductam dolere. Fateor plus satis eisdem acerbè lugendi, ingemiscendi, plorandi causæ obitum mellitissimæ Filia suæ attulisse: Verum si primam nos hinc evocantem causam respexerint, si Filia suæ pietatem in memoriam sibi revocaverint, si pensitaverint discessus ejus circumstantias, si futuram ejus in Beatâ vitâ restitutionem speraverint, non dubitò, quin Christianos decente mentis tranquillitate animi tristitiam victuri tandem sint, supraque suos exsurrecturi dolores. Quod ut eveniat, qui veri solidique solatii fons est ac fundamentum, DEUS Solator piorum, pro immensa suâ bonitate, clementissimè faxit!

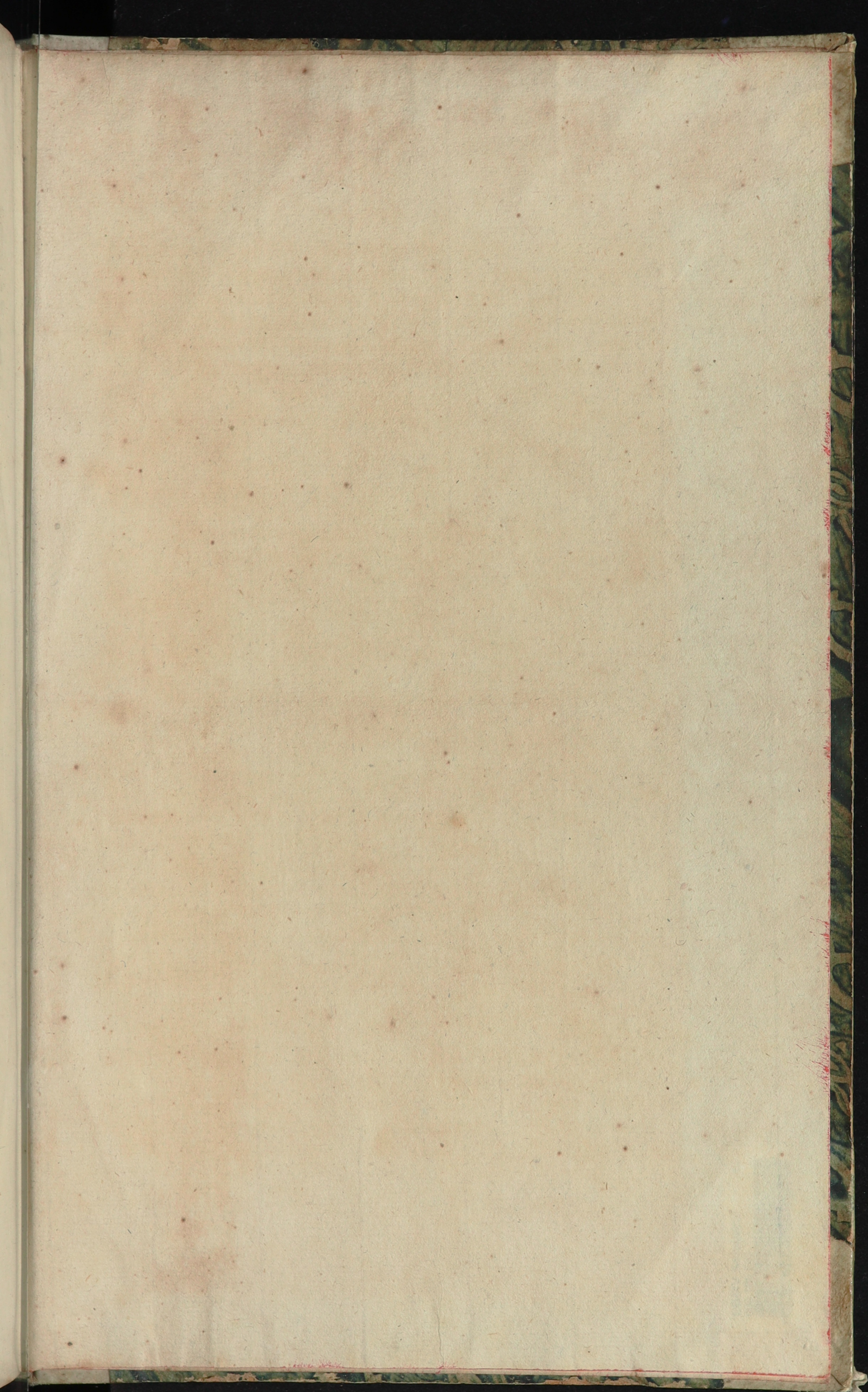
Sed nos etiam, CIVES HONORATISSIMI! quantum in nobis est, aliquam Moestis consolationem afferamus, Christiana charitas jubet. Cum igitur hodierno, JOHANNÆ nomen in Fastis præferente, die in Domino defunctæ suæ ELISABETHÆ JOHANNÆ funus Parentes Honoratissimi adornatum voluerunt, quo exanime corpus, ad beatam *ἀνάστασιν* usque, in dormitorium suum ritu Christiano recondendum, agite, frequenti comitatu hæcce funebria solennia cohonestetis. Id quod non Demortuæ solum honori, sed & summo in luctu versantibus Parentibus haud levi solatio erit, quin & Vobismet ipsis usui. Nam aliorum funera prosequentes Vestram propriam meditari poteritis mortalitatem.

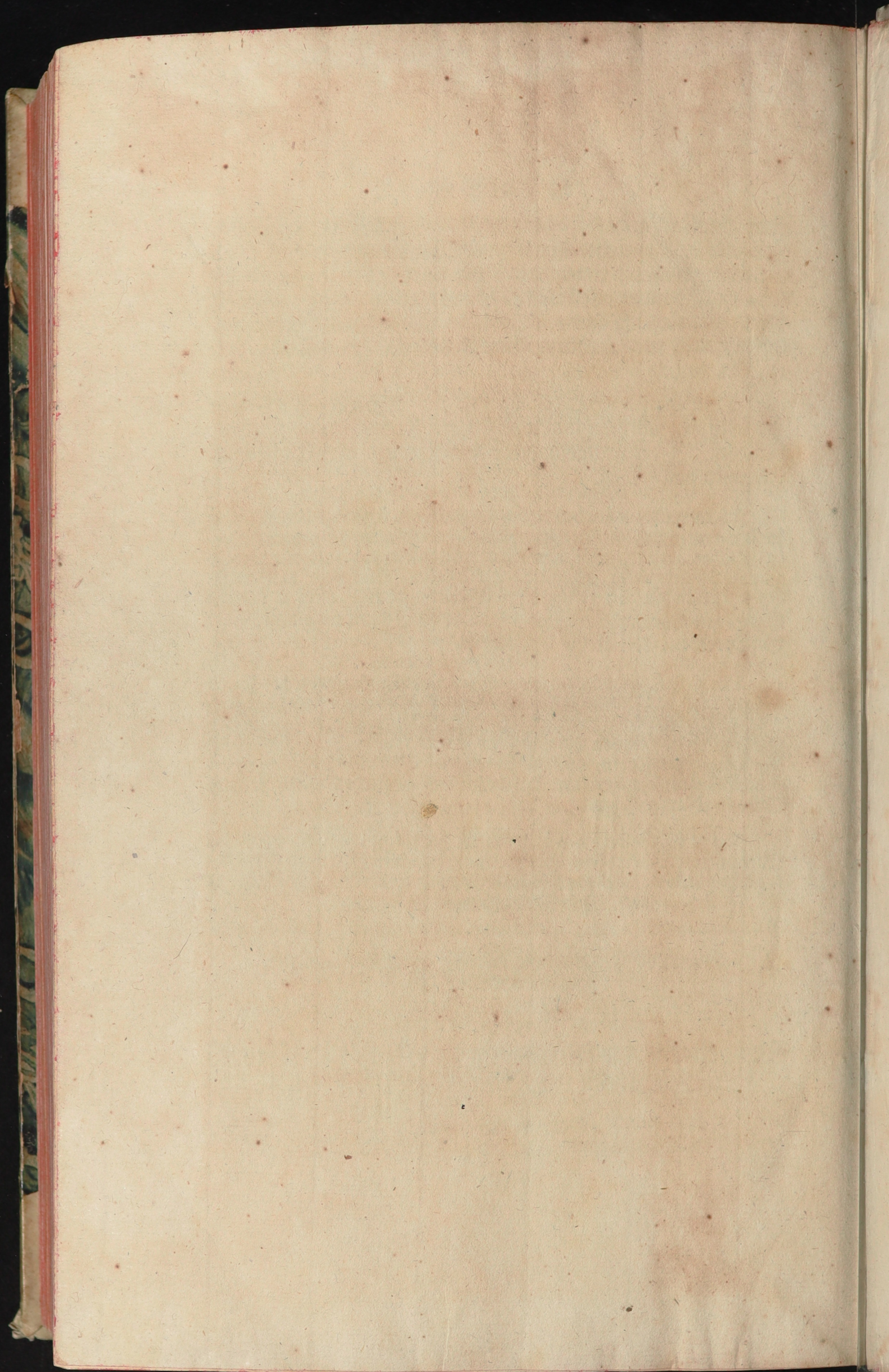
Valete!

P. P. sub Sigillo Academico,
Anno MDCCXXIIX. d. 17. Decembr.

Conventus instituetur in æde Marianâ,
horâ I. pomeridiana.

maturè eximiorum à DEO concessorum donorum indicis.
 etate solum quotannis, sed & boni honestique amore, virtuti-
 entia, prudentiaque crescebat, ut annis coæquales plurimas
 assu post se relinqueret, & ex primis illis egregiæ indolis acu-
 herbascentis jamjam omnigenarum virtutum segetis futura
 enissima, augescentibus annis, speranda appareret. Nulla
 dies præterit, quâ non Parentibus optimis voluptatem affer-
 amque majorem. Nihil hîc adulationi damus, sed propitiâ
 nteque veritate, testari ea possumus. Et quotquot Defunctam
 , exque conversatione cum illâ paulum propiori aut fre-
 i cognoverunt, idem, scio, nobiscum affirmaturos esse,
 rat enim illi, ut venustatem elegantiasque virgineas non com-
 mus; ea morum svavitas, in colloquendo humanitas atque
 , in agendo alacritas, ut omnium in se oculos converteret,
 um se animis commendaret, cunctis se redderet amabilem.
 l singularem hanc virtutum laudem eo felicius assurgere pot-
 od illi præter fidelem atque curatam institutionem, domi quo-
 olutum foeminearum virtutum exemplum in Matre intueri li-
 & exprimere ausu per quam laudabili nitebatur.
 gratiâ divinâ indignam sese redderet eaque excide-
 dine, quantum communis, mortalibus cunctis in-
 quoque superstes, imbecillitas permittebat, cavit,
 um Numen non infucata studens. Quo affectu
 pere delectata est, lectioni ejus non superficiali,
 succum illud & sanguinem, ceu dicitur, conver-
 ans. Ex quo factum, ut multa sibi Scripturæ di-
 mana vita casus applicanda, notissima &, ut ita
 reddiderit, non neglectis aliis orationum precum-
 lesiasticis hymnis. Magis, quam isthac ab ætate,
 lerumque dedita, sperari poterat, conformatio-
 ugere, juxta Paulinum, *Rom. XII. 2.* monitum,
 mundi, & in mundo quæ sunt, concupiscentiam
 centiam oculorum, & fastum vitæ, quod sanctus in
 â operabatur, averfata. Erga homines quoque
 boravit, ut laudari, non reprehendi mereretur.
 i veneratione colebat, obsequiosam & morigeram
 ens. Superstitem unicam Sororem natu mino-
 maternarumque virtutum æmulam, SOPHIAM
 I, amore tenerrimo complectebatur, illius suæ
 curam. In egenos & miserabiles personas singu-
 s atque misericordiæ ferebatur affectu, quorum
 synæ largitione donisve, pro cujuslibet conditio-
 batur unquam. Rerum domesticarum adeo non
 potius, nativò quodam impulsu ducta, iisdem ge-
 ederit assuefeceritque, tam felici successu, ut in
 ineunte adolescentia, promptitudinem sibi jam
 curis negotiisque maternis subsidio venire, Geni-
 nam onere rei familiaris expediundæ quodammo-
 Paucis ut multa dicam, sic vivere studuit, quò
 B 2 DEO

